

AVRUPA TOPLULUĞUNA KANTONALİZM UYGULAMASI

Yrd. Doç.Dr. Ahmet ŞAHİNKAYA
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İletişim Fakültesi

Ekonomik entegrasyonunda oldukça yol katetmiş olan Avrupa Topluluğu, siyasi entegrasyonunu tamamlaması için daha karmaşık ve daha engelli yollardan geçeceğe benzetmektedir. Bugün 12 üye ülkeden oluşan Topluluğu birarada tutan Andlaşmaların hemen hemen tümü ekonomik kararlardan oluşmaktadır.⁽¹⁾ Toplulukta henüz siyasi bir bütünleşme olmadığı gibi, bu alanda yapılan çalışmalardan da somut bir netice alınmış değildir.⁽²⁾ İnsanlık tarihinin en büyük ve en komplike birliğini oluşturacak olan Avrupa Topluluğunun çatısını teşkil edecek olan siyasi yapısı henüz oluşmadığından, Topluluk için yakıştırılacak her türlü idari şekil, şimdilik bir varsayımdan öteye gitmeyecektir.

Bu inceleme yazımızda, Avrupa Topluluğunun muhtemel idari şekli olarak dört devlet yapısından biri olan Kantonalizmi ele alacağız. Bugün dünyada Federalizm, Fonksiyonalizm, Konfederalizm ve Kantonalizm yönetim şekline sahip birçok ülke olmasına rağmen, Avrupa Topluluğunun oldukça heterojen olan yapısının, bu standard yönetim metodlarından tam olmasa bile, daha çok Kantonalizme yakın olduğunu söyleyebiliriz.

Avrupa Topluluğunu teşkil eden ülkelerin herbirinin, yüzyıllar boyu sürmüş egemenlikleri, müstakil devlet yapıları, farklı dilleri, kütür yapıları, ırkları, hatta farklı dinleri olması ve daha da önemlisi, bu ülkelerin çoğunun, bugün tüm insanlık tarafından kabul edilmiş olan Batı Uygarlığının en seçkin temsilcileri oluşları, birinin diğeri üzerinde hükümlanlık ve liderlik üstünlü-

ğü sağlayacak her türlü tasarrufa şiddetle karşı gelmelerinin temelini teşkil etmektedir. Üye ülkelerin milli egemenliklerini bir ölçüde muhafaza edebilecekleri, Topluluk yönetiminde ise her üyenin kabul edebileceği, harmonize olmuş ve askari müsterekte üzerinde anlaşma sağlanmış liderliğinin de rotasyonla eşit sürelerle her üye ülkeye verildiği ortak bir yönetim şekli kabul edilebilir. Çok değişik ırk ve dillere sahip Kantonların bir federasyon altında toplanmasından oluşan İsviçre Kantonolizm Modeli, yüzyıllar boyu başarı ile uygulanmış ve günümüzde de halen en etkin bir yönetim şekli olarak devam etmektedir. Tabi ki İsviçre'yi oluşturan Kantonların yapılarıyla, Avrupa Topluluğunun üye devletleri arasında çok farklar vardır. Fakat, Avrupa Topluluğuna siyasi bir model arandığı şu günlerde, İsviçre'nin yüzyıllar boyu hem siyasi, hem de ekonomik açıdan çok başarıyla uyguladığı bu model, Topluluğun ülkelerini siyasi ve ekonomik açıdan bir arada tutabilecek, AT yapısına diğer modellere göre daha uygun olabilecek, üzerinde Topluluk bünyesine uygun değişiklikler ve ilavelerle yapılabilecek olan Kantonalizm, Avrupa Topluluğunun siyasi entegrasyonunu sağlamada en başarılı olabilecek siyasi yapı olarak kendini göstermektedir.

Avrupa Birliğine siyasi model olarak önerdiğimiz Kantonalizmin AT'ye ne şekilde uygulanacağını açıklayabilmek için, bu metodla başarılı olmuş İsviçre modeline kısaca değinmek gerekir.

Almanlar, Fransızlar, İtalyanlar ve Romanşlar gibi çok değişik kavimlerden oluşan İsviçre'de dört resmi dil vardır ve başka dillerde konuşulmaktadır. Ülke de din birliği de yoktur. Çoğunluğu teşkil eden Katolik ve Protestanların yanında Yahudiler ve Müslümanlar da mevcuttur. Oldukça heterojen bir insan yapısına sahip İsviçre'de, yabancılar yaşamayı çok severler. İsviçre 25 Devletçikten kurulu bir birleşik cumhuriyettir. Cumhurbaşkanı aynı zamanda hükümetin başıdır ve bu Konfederasyon başkanı ve başbakan yardımcısı her yıl Federal meclis tarafından seçilir. Bern'deki federal hükümetle meclis dışında, "Kanton" denen devletçiklerin herbirinin meclisleri, hükümetleri vardır. Kanunlar doğudan doğuya halk oyuna sunulur (Referandum). İsviçre, dünyanın sayılı gerçek demokrat ülkelerinden biridir.⁽³⁾

İrk, din, ve dil birliği olmadığı halde, yüzyıllar boyunca aynı topraklar üzerinde aynı emellerle yaşama sonucunda kuvvetli bir İsviçre milleti doğmuştur. Bu konuda çok ilgi çekici bir özellik gösteren İsviçre'de Almanya, Fransa, İtalya ile birliğe doğru gitmek isteyen hiçbir kanton olmamıştır.

Referans noktası olarak yola çıktığımız İsviçre modelini, geliştirerek,

değiştirerek, ve ilaveler yaparak, Avrupa Topluluğuna uygulama sürecinde, bu topluluğa tam üye olma hazırlığı içinde olan Türkiye'nin de bu siyasi yapıya uygun değişimleri sağlaması gerekecektir.⁽⁴⁾ Çok uzun vadede, ırk, din ve dil birliği olmadan, Avrupa kıtasında aynı amaçlarla, politik ve ekonomik bir birlik ortamında, Avrupa Birliği (Topluluğu) Milliyeti içinde yaşayacak olan insanların bir bölümünü de Türk Milletinin teşkil etmemesi için hiçbir sebep yoktur. Kantonalizm çatısı altında, kendi benliklerini, dinlerini, dillerinin, ve ırklarını koruyarak, Batı Uygarlığının insanı (fertleri) ön plana çıkaran, insanın en iyi şekilde yaşamını sürdürmüsi için çalışan bir siyasi mekanizmanın başarılı olabileceğini İsviçre modeli ispatlamaktadır.

Avrupa Topluluğunda, kantonalizmin teknik olarak uygulanması, aşağıda global hatlarıyla değineceğimiz organlarla sağlanabilir.

AT'yi Türkiye dahil değişik dil, din ve ırktan meydana gelmiş 13 Kantonun oluşturduğunu varsayalım. Bu kantonların herbiri kendi iç egemenliklerine ve bir anayasaya sahiptir. Federal makamlar, ceza, ticaret ve medeni kanunların hazırlanmasından, dış ticaretten her türlü ulaşım ve haberleşmeden, sosyal sigortalardan, askerlik işlerinden ve dış ilişkilerden sorumludur. Dolaylı vergiler federal makamların gelir kaynağını meydana getirir, buna karşılık doğrudan doğruya alınan vergilerde ülkelerin (kantonların) gelir kaynağını yaratır. Federal organizmalar, federal parlamento, federal konsey, federal komiteler, adalet divanı, federal mahkeme ve federal sigorta mahkemesi olabilir.⁽⁵⁾

Federal parlamento ve federal konseyin üyeleri olan konfederasyon başkanı ve başkan yardımcısı her yıl rotasyon usulüyle değişik kantonlardan (ülkelerden) seçilerek, egemenlik ve liderliğin tek bir ülke bünyesinde toplanması önlenmiş olur. Kantonlar alanında da anayasa referanduma sunulur.

Kısaca değindiğimiz, Kantonalizmin uygulama teknikleri, ana prensiplerinden şaşmamak kaydıyla "herşey önce insan mutluluğu için" ilkesinden sapmadan, ülkelere ve Topluluğa çok daha uygun hale getirilebilir.

DİPNOTLAR

- 1- D.Lasok, J.W. Bridge. **Law and Institutions of the European Communities.** Butterworths London, 1987 ss-3-26
- 2- T.C. Hartley. **The Foundations of European Community law.** Claren-

don Press. Oxford. 1988 ss-21-23

- 3- Meydan Larousse Ansiklopedisi. İsviçre ve Kantonalizm başlıklı konular.
- 4- İKV Avrupa Topluluğu ve Türkiye-AT İlişkileri İKV Yayın no : 49-İs-tambul-s-28
- 5- Lasok, Bridge-ss-27-49